

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dies Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —I.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

Dietari de l'eixida d'enguany a França i a altres nacions

Dia 20 de juliol.

Topada amb el P. Vives —Un «Aquari» massa «salat».

M'entrec devers les cinc del mati a s'esglesieta de Monserrat. S'escolà acabava d'obrir-la; i, encara jo no era dins la sacristia, com tac s'hi entrega el P. Vives. Ell ha vist que jo era jo i jo he vist que ell era ell. Molt contents hem estat tots dos d'esser nos trobats. Jo he dita missa, després hem conversat una bona estona, mos n'anam a s'hostal, jo berén i ell no perquè ha de dir sa missa a les dotze; i ja li hem hagut estret cap a *Villa-Nazionale*, un passeig molt llarg ran ran mar, deliciosíssim, per veure un *Aquario*. Com hi arribàvem, he reparat an el Bädeker que s'entrada costa dues lires per cap. Hem trobat que era massa salatet, i mos ne som afuixats de veure-hu. Que'm perdonin els qui comanden aqueix *Aquario*! Si fos una institució d'un particular, se comprendria que fessen pagar dues lires; essent com es una institució pública, es fer fava demanar tal quantitat. Amb tantes com n'he visitades d'institucions de cultura per l'estil a Alemanya, França i Inglaterra, no recort que mai m'hagen demanada tal quantitat per entrar-hi: Tenen ses mans feixuques aqueix *aquariers* de Nàpols.

Es capellans napolitans.

Amb això es passat un tramvia, hi pujam, i ¡cap an es *Museu nacional*! Com es a s'altre cap de Nàpols, hem hagut mester una estoneta per arribar-hi.—De dins es tramvia hem vists molts do capellans p'es carrers, que anaven o venien de dir missa, supòs. El P. Vives qu'ha fet notar lo ben encitronats que anaven tots; i es que devers Nàpols no s'hi campen gens malament es capellans, sino que s'hi enllepoleixen i hi están ben a pler. Tots es que hem vists. duien un vestit nou i un capell ben lluent. Ahir ja vaig notar lo meteix amb tant com vaig trescar, demati i cap-vespre. El P. Vives m'ha contat que aquí es clero es molt respectat i estimat i que exerceix una gran influencia.

Lo que m'ha dit el P. Vives que està a una gran altura s'Oratoria Sagrada; diu que hi ha un fioret de predicadors a Nàpols de lo més notable que tal volta hi ha en tot lo mon. Dupla el P. Vives de que se trobi una altra ciutat catòlica que tenga tants de predicadors de primera bona. Sembla que s'hi miren molt i que se preparen molt i que hu fan de tot per desfer-se'n bé. Així es que hi acudeix una gentada fora mida a ses esglésies aont prediquen es predicadors de fama, i aquí n'hi ha molts que hu son. I en fer-se sermons així, a la gent no li vé un raig no romanen amb so braç arronsat; per això es predicadors bons son cercats una cosa grossa, tenen una pressa que no es de dir.

Es Museu Nacional.

Conversant d'això, com mos ne som temuts, som estats devant aquest *Museu*. Es un edifici grandios: el ferren ets espanyols l'any 1585 per corter, l'any 1616 hi mudaren l'Universitat, que hi va esser fins l'any 1790, que la mudaren a una altra banda, i dugueren aquí ses col·leccions d'obres

d'art que's Reis de Nàpols tenien, i aquí vengueren totes ses trobaies d'estatues, escultures i pintures que varen treure de ses excavacions que se feren demunt ses antigues ciutats de Herculá, Pompeia, Stabra i Cuma; i hi ha tanta de cosa d'això que aqueix *Museu* es un des primers de tot lo mon. Aplec d'obres d'art antigues d'Herculá i Pompeia com es que hi he aquí, no n'hi ha d'altre d'igual en tot lo mon.

Som caiguts de primera avui amb el P. Vives; avui, com a diumenge s'entrada era franca, i no mos ha costat res. Molt bé! I ho hem pogut veure tot de primera perquè hi som arribats quant acabaven d'obrir, i encara no hi havia gaire gent.

¡Vaja qu'n Museu més notable que es aquest! ¡Amb el P. Vives mos cuidàvem a treure ets uis, mira qui mira coses, totes notabilíssimes! ¡Hi som estats prop d'una hora i mi ja! que s'es mester bé per veure-hu tot, no aturant-se gaire a badocar. Si's descuiden un poc badocant devant cada obra d'art, s'hi pot passar tot un dia. Basta dir que s'edifici es grandios, com ja he dit, i fa planta baixa, pis primer i pis segón.—Sa planta baixa tot son estatues i altres escultures de marbre i de bronzo, això es, coranta tres sales plenes d'estatues i altres escultures de marbre, onze sales plenes d'estatues i altres escultures de bronzo, cinc sales plenes de busts de marbre de personatges antics, una sala de mosaics i cinc sales d'inscripcions.

I llavò ve s'entre-sol, una especie d'estudis, això es, deu sales de pintures al fresc, pintades dalt ses parets de ses cases d'aquelles ciutats romanes (Herculá, Pompeia, Stabia, Cuma), que romangueren soterrades amb ses erupcions del Vesubi i que les desxobriren durant es sigle XVIII, i arrabagaren amb gran esment s'aixaubat de ses parets aont hi havia aqueixes pintures, i ho dugueren aquí, dins aqueixes sales, aont se conserva com si fossen or pur. Aqueixes pintures son una meravella de dibuix i de colorit. Lo que m'es vengt de nou que no hi he vistes ses obscenitats que sempre havia sentit a dir que hi havia an aqueixes piatures murals de tal ciutats. Totes ses que he vistes, les pot veure qualsevol sensa perill de que hi naufrag s'innocència de negú. No me'n poria avenir d'això; pero he reparat que el Bädeker fa avinent que ses pintures obscenes están totes tancades dins una sala aposta, aont només hi deixen entrar homos i encara ha d'esser amb un permis especial des Director. ¡Amèn que'n concedesca pocs de permisos d'aqueix el Sr. Director! Amèn.

¡Que en direm des pis primer? Està tot destinat a Biblioteca i *Museu* de pintures, i llavò hi ha set sales, plenes de figuretes i escultures menudes de bronzo. Sa Biblioteca inclou 7874 *manuscrits* i 380.000 toms estampats. Es *Museu* de pintures també val uis per mear: hi ha vint i vuit sales totes plenes d'obres de pintors de ses *Escoles Napolitana, Toscana, Romana, veneciana, Llombarda, Parmesa, Genovesa, Bolonyesa, Alemauya, Flamenca*.—I llavò hi ha es pis segón, això es, setze sales atepides de baixos relleus, ivoris (marfils) esculturats, vasos, llanties i figures de test envernissat, joies d'or i pedres precioses (llantions

arracades, cadenes, agulles de cap, bracaroles, anells), vasos d'argent, veixella, pintures tombals de Ruvo, Gnàtia, Capua, Pæstum, aplecs de armes etrusques, greges i romanes, papirs dels quals han pogut desllatigar els escrits, que son tractats de música, retòrica i historia natural, pedres precioses obrades, aplecs de monedes i de vasos greges i romans.

No ho volgueu sebre sa riquesa prodigiosa i fora mida d'obres artistiques de dins aqueix *Museu Nacional*; es una cosa d'espant. Pero lo més notable es l'aplec d'estatues de marbre i de bronzo trobades an aquelles ciutats soterrades amb ses erupcions del Vesubi. Aplec d'estatues com allò, ho repetim, no n'hi ha altre an el mon.

S Martino.

Sortim escapats del *Museu Nacional*, perquè ja eren les deu i mitja; i ja som estats partits cap a la *Stazione Cumana*; i, alicats dins el *funicular* (tramvia de rest, que el puja i devalla un rest de ferro amb maquina), mos ne som pujats fins a sa cucua de *Monte-Santo*, coronada des *Castel S. Elmo* i de *S. Martino*. *Castel S. Elmo* es del sigle XV, l'engrandiren an el XVI i XVII ets espanyols, i ara serveix de presó des militars. *S. Martino* es un antic monestir cartoixá, començat l'any 1325, refet amplement an es sigle XVII. Avui es tot un museu: esglesia i claustres; i som estats també tan venturosos que es dies feners s'entrada es una lira, i avui perquè era diumenge ¡fora pagar res! Per arribar-hi des cap d'amunt des *funicular*, hem hagut de passar un soleiás d'aquells més rabiosos. ¡Ventura que dins *S. Martino* feia una fresca de reis! I hi havia una gentada feresta; tot un diluvi de gent per tots es corredors i sales des *Museu*. I bé ho val pujar-hi i dur-se'n sempentes i costerades per veure es sens fi de preciositats artistiques que hi ha dins ses coranta nou sales de que's compón aqueix *Museu*: allà reproduccions de mosaics i pintures al fresc d'una partida de sigles; allà enfilais d'escultures i pintures des sigles XVI-XVIII; allà taringues de retrats de personatges napolitans antics; allà un *Devallament* des nostro sublim Ribera; allà reproduccions d'una partida de castells italians, fets en petit; allà aplecs de diferents objectes, notables uns com obres d'art i altres p'es seu valor històric; allà una col·lecció de majòliques (obres de test envernissat amb grillantors metàliques); allà sobre tot un grandios *Bellem*, aont hi deu haver arremolinades cinc o sixentes figuretes de persones, això es, estols de pastorets i de tots ets oficis des camp que se'n van a adorar el Mínyonet Jesús a la Santa Coveta, i llavò es tres Reis d'Orient, cada un amb una gran acompanyada de nobles i criats i soldats. No recort haver-ne vist cap mai de *Bellem* tan notable, en no esser a alguns museus de Baviera.

Com un ha vist tot això, llavò surt a una balconada que fa s'edifici, de ont se contempla tota la ciutat de Nàpols a vista d'aucell amb so golf i sa grandiosa mitja-lluna de muntanyes i pujols i viles rioleres ran de mar que engarlanden aquell incomparable panorama.

El P. Vives amb això mira es rellotge i ja passaven les onze i mitja,

¡i ell a les dotze tenia sa missa a s'esglesieta de Monserrat. Mos ne som anats corrents; i som estats tan venturosos, que hem trobat es *funicular* a punt de partir, i abaix des *funicular*, un tramvia que mos ha deixats devora l'esglesieta de Monserrat, i el P. Vives encara ha poguda dir sa missa d'hora. Es parei de minuts de retrás no son estats notats perquè sembla que a Nàpols totes ses funcions, tan ses esglesíastiques com ses civils, se fan amb una falta de puntualitat espantosa.

Se veu que es temps sempre les basta an es napolitans. Venturosos ells.

Cap a Pompeia.

A les dues he comparegut a la Residencia des Beneditins de Monserrat, el P. Vives ja m'esperava, i li hem copat cap an es tren que mos havia de dur, i mos hi ha duits, a Pompeia. Aqueix tren es estat baratíssim, com ho son casi tots es trens italians. De Nàpols a Pompeia hi ha una horeta de tren, i mos ha costat, anada i tornada, de segona, entre el P. Vives i jo, tres pessetes i cèntims. ¡Si que se diu costar poc!

Es camí es una cosa poética de tot; hem travessat sempre per dins prats, jardins i vinyes penjades a abres o enfilades per estalons altíssims. No sé si havia vists mai uns jardins, abres ni vinyes de tanta de toria i esponera. I es que tota aquella terra es volcànica, terra grossa, que, si no hi manca aigo, com no n'hi manca per allà, fa un excés, hi sembrin lo que hi sembrin. Ara lo que hi ha que, si es Vesubi se destremava, com tantes de vegades ha succeït, tota aqueix bé de Deu d'erbatges, abres, vinyes i jardins romandria colgat devall una torrentada de foc, i ja no'n cantaríen pus galls ni gallines.

Caminant caminant amb so tren, som passats per devora una vila, aont va arribar s'erupció des Vesubi d'abril de 1906, això es, una torrentada de flama viva, que per tot aquí ont arribá, un bon tros de la vila i un talabant gros des contorns, tot ho deixá abrusat, i avui no s'hi veu més que una crosta feresta de rocam i glopades de caga-ferro, de nou o deu pams de gruixa, tot negre i aborronador, sensa rastre de vida en lloc. Sembla que n'es passat es foc que ha de cremar la terra en venir la fi del mon. No havia vist res tan ferest i desolador mai.—I m'han dit que aqueix torrentals de lava flametjant no brollen de sa boca superior des volcá, sino per crivells que s'obrin p'es costers de sa muntanya, com a boques d'infern.

Pompeia

Passat aquest camp de lava seca, tan esglaiador, al punt som estats a Pompeia, antiquíssima ciutat *osca*, llatinisada completament després de la guerra des sannites (290 anys abans de Jesucrist). Ja la feu mal-bé un terratremol l'any 63 de l'era cristiana. La referen amb gran esplendor, pero l'any 79 esclatá el Vesubi en torrentals de flames vives i barrumbades de cendra, i Pompeia amb tots es seus contorns romangué soterrada devall una capa de cendra i pedra tosea de tres a quatre metres i mig de gruixa. Sembla que la major part d'ets habitants ho pogueren donar a ses cames, pero molts hi ro-

mangueren soterrats. Ses successives erupcions del Vesubi augmentaren sa gruixa de cendra i pedres toques que cubria aquella bona de ciutat, arribant a molts d'endrets a haver-n'hi trenta i més pams. Arribà s'edat moderna i an es sigle XVIII començaren a carvar-hi per veure si hi trobarien tresors en diners. Aviat veren que eren tresors artístics lo que hi havia, i augmentaren extraordinàriament ses excavacions, fins que l'any 1860 se va establir un sistema fixo per buidar es carrers i cases que's conservaven casi intactes devall aquella gran capa de cendra i pedra tosca; i avui la majar part de la ciutat està buidada, conservant-se en gran part senceres ses parets de ses cases, i fins i tot moltes de treginades, de diferents sistemes. Així se veu com estaven distribuïdes ses cases romanes, ses des senyors, ses des menestrals, ses des pobres; i no sols com estaven distribuïdes, sino tal com estaven decorades ses parets de part defora i de part dedins. Allà se veuen ses cases aflerades una devo' o'altra, formant carrers i cases ben amples i altres més estrets, amb unes aceres molt altes, i de acera a acera, ençà i enllà se veuen passereres, i de dalt a baix des carrers ses ginyes des carros, i tot empedrat de lloses molt amples, moltes de pedra esmoladora. Impressiona de bon de veres es veure aquells carrers deserts i aquells centenars de cases buides, testimonis (cases i carrers) d'una civilització, tants de sigles ha, desapareguda. Allà se mostra sa botiga d'Albi, sa casa de ses Vestals, sa de Sal·lusti sa d'Apol·lon, sa d'Adone, sa de Meleagre, sa de Castor i Polux, sa del Faune, sa de poeta trágic, sa de Lucreci, sa d'Arianna, sa de Corneli Ruf, sa de Paqui Pròcul, ses Termes (banys calents) stabianes, es Teatre desapat, es corder des gladiadors, es Teatre tapat, es For triangular, es For, es Tribunals, s'edifici d'Eumachia, sa Basilica, es Temple de Venus Pompeiana, es Temple d'Apol·lon, es Temple de Vespasià, la Curia, es Temple de Júpiter, ses Termes des For, es Temple de la Fortuna. Lo més majestuós és es For amb tots es Temples i demés edificis públics que tenia enrevoltant. Moltes d'aquelles cases son també monuments interessantíssims.

No basta nna setmana per estudiar de prin compte totes ses coses notables d'aqueixes ruïnes de Pompeia. Nolros hem hagut d'anar més depressa. No més hi hem posades dues horettes mal contades; pero vos assegure que trompàvem de bona manera per guanyar temps.—Tot d'una el P. Vives se pensava retré'm; pero aviat s'es desenganat, i tot lo que ha pogut fer, es estat seguir-me, tira tira.

Quant ho hem hagut vist tot, deixant desiera es caminar p'es córrer, som fuits per Porta Marina, i cap a agafar el tren! que mos a tornats a Nàpols, i, com mos hi ha deixats, ja era fosca negra.

I s'abeu quina l'he feta quant som arribat a s'hostal? Idò sopar i anar-me'n a jeure, per lo que pogués esser. I fins demà dematí, si Deu ho vol i Maria.

Día 21 de juliol.

Comiat an els Benedictins de Nàpols.
Cap a Montecassino.

M'entrec a las cinc a s'esglesieta de Monserrat, hi dic missa, don gracies, i pren comiat del P. Sabater i del P. Vives, an els quals queit agratíssim per ses mostres d'amistat fina que m'han donades, i que no sé com hi hauré de correspondre per no romandre malament.

Tant el P. Sabater com el P. Vives m'han recomanat que m'aturás a Montecassino, que me vé de passada anant cap a Roma. Prou que m'ha agradat sa proposta, i l'he acceptada

amb una gran satisfacció per porer visitar aquella catorze vegades secular Abadia de Montecassino, famosíssima dins s'història de l'Esglesia, d'Europa i de sa civilització humana. Aquells dos Pares Benedictins m'han donada una targeta de presentació per un altre Pare de Montecassino per que m'ho mostrás tot ben bé.

Tot agratint an el P. Sabater i an el P. Vives aqueixes noves mostres d'afecte coral, els he dit es derrer *A reveure! amb Deu sian!*, prenc es bagatge de s'hostal, i cap a s'estació manca gent! devers les set des matí. Es tren parteix, i de d'allà com cent mil diautres!

Demunt les deu som estats a s'estació de Montecassino; prenc una carretel·la, i cap a sa famosíssima Abadia! mare de totes ses altres abadies benedictines del mon.

Está dalt una muntanya que s'alça solemniat a's mig d'una gran plana, tota verda de sembrat i d'abres i engarlandada de puigs i turons per tots vents. An es peus de sa muntanya abadal hi ha sa riolera ciutat de *Cassino*, que hem travessada correns, i hem començada sa pujada, fent esses i esses p'es coster soberc de sa muntanya santa, aont se'n Benet se'n venugué, sa primeria des sigle VI, per destronar-hi Venus, sa Deua de sa Deshonestitat, que hi tenia un temple, i fer-hi reinat sa Virginitat cristiana amb totes ses altres virtuts de sa vida de Perfecció Evangelica, fundant-hi aqueixa meteixa abadia que avui corona tal muntanya. Pujam per sa carretera nova, dolça i pintoresca, deixant es camí vei de ferradura que hi va fer un abat català que hi va haver a Montecassino la derreria des sigle XVI, de nom Rossell. Devers les onze som estats a sa cucuia, devant s'edifici colossal de s'Abadia, quadradenc, de 140 metres d'ample per 198 de llarc. Sa carretel·la es romasa a una especie d'hostal que hi ha su llá, i jo m'arramb a sa Porteria, trob es Monjo-Porter, molt amatent, li don sa targeta, l'ha duita an aquell a qui anava, que al punt s'es presentat amabilíssim, i s'es oferit en tot i per tot. M'ha demanat per favor vint minuts per acabar una feina precisa que feia, i hem quedats que, mentres tant jo veuria es claustres de devant sa Basilica abadal, i que dins aqueixa mos trobariem.

Es claustres i sa Basilica.

De sa Porteria pujau uns quants graons, i vos trobau dins es primer gran claustre, i dic es primer perque n'hi ha tres de tira per arribar a sa magnífica basilica abadal, i van escalonats, vui dir, es segon es d'un llivell més alt que es primer, i es tercer es més alt que es segon, i llavò sa Basilica es més alta de paviment que no es tercer. Es una disposició felicíssima per donar majestat a sa Basilica, que és es punt capçal de totaquell edifici immeus.

Aquells tres claustres tenen pòrtics per tot lo redó amb gracioses columnes i arcades, i s'uneixen entre sí per via d'na magnífiques escalonades. Vist es claustre inferior, prenc s'escalonada cap an es segon, més interessant que no es primer: té a's mig una gran cisterna, amb una estatua colossal, a cada banda, de St. Benet i Sta. Escolástica. Prenc sa segona escalonada cap an es tercer claustre, anomenat *dei Benefactori*, que es propiament s'atri de sa Basilica. Es pòrtics d'aquest claustre presenten fileres de nitxos amb ses estatures des grans benefactors de la Santa Casa. Començant per má esquerra, hi ha Benet XIII, Benet XIV, St. Victor III, St. Zaccaries, St. Gregori II, St. Gregori Magne, Anici Tertullo, patrici, pare de St. Plácid, i Abundancia, sa mare de St. Benet, la qual mostra un plegami que diu: *Benedictus fructus ventris mei (Benet, fruit des meu ventre)*. A

man dreta hi ha aqueixes altres estatures: el rei Ferrán IV de Nàpols, el rei Carles III de Borbon, el rei Robert Guiscardo, l'Emperador Lotari III, l'Emperador St. Enric II, Carlemany, Gisulf, Duc de Benavent, i Enici Euprobo, pare de St. Benet i també presentat un plegami amb unes lletres que diuen: *Benedictus filius meus (Benet es fil meu)*.

Ses estatures des pare i de sa mare de St. Benet están just a sa rebranca des portal de sa Basilica. Es una idea molt avenguda i original es recordar-se des qui posaren an el mon aquell sant tan extraordinari, pare espiritual de tants de milenars de Sants, de tres Papes, de centenars de Bisbes, Arquebisbes i Cardenals. Efectivament, Enici i Abundancia son es dos benefactors més grossos de Montecassino i de l'Orde Benedictina. Llevau-los a ells, i mos quedam sense St. Benet, i bona nit Abadia de Montecassino! bona nit Orde Benedictina!

Ja es hora d'entrar dins sa Basilica. No cregneu que sia sa primitiva, sa que hi començá St. Benet, que només era una esglesiona. Després la feren més gran, i es famós Abat Desideri an es sigle XI la feu més gran encara, i per lo que en conten ses cròniques d'aquell temps, fou una veneranda meravella; pero s'arribá a ser tan veia, que ja an es sigle XVII l'hagueren de reconstituïr de bell nou. Es sa que hi ha ara, una mostra sobirana de sa magnificencia amb que els artistes des sigle XVII sabien embellir i endiumenjar ses esglesies quant no hi planyen es diners es qui els havien comanada sa feina.

Essent feta aqueixa Basilica an es sigle XVII i a Italia ja es per demés dir que es d'estil grec-romá. Fa tres naus de cinc trasts amb capelles, creuer i cúpula i cap de sa creu. Tira 60 metres de llarg, 17'50 d'alt i 19 d'ample (ses tres naus), sense contar-hi ses capelles. Es paviment des creuer es molt més alt que es de ses tres naus; hi pugem per vuit graons; al bell mig just a s'endret de sa clau de sa cúpula s'alça l'altar major demunt quatre graons: devall hi ha es sepulcre de St. Benet i Sta. Escolástica, això es, dins sa cripta estupenda, acabada enguany meteix. Ja hi devallarem més tart, El chor ocupa tot es cap de sa creu, que tira 15 metres de llarg. Idò bé, naus, creuer capelles i cap de sa creu tot está forrat des marbres més preciosos i de més belles colors, fent uns dibuixos elegantíssims. Totes ses voltes i sa cúpula son pintades a l'oli i al fresc, representant s'hi tota sa vida de St. Benet i una infinidat de miracles que ha obrats després de mort, i també hi ha moltes d'altres figures de sants benedictins. I que en direm de ses capelles. de l'altar major i del Chor? Ses capelles son totes una preciosidat de marbres i pintures i estatures; l'altar major es d'una magnificencia fora mida, i an el chor hi ha un cadirat de llenya fosca, aont cada cadira es una meravella d'obratge escultòric.— Amb això ja poreu coletgir la que ha d'esser aqueixa Basilica. Quant un hi entra i extén una mica sa vista per tots es vents, se creu esser dins un cel. Vaja quina cosa més magnífica i més sumptuosa! No recort haver vista en lloc del mon cap decoració barróca tan brillant, tan excitadora d'admiraçió i entusiasme.— Jo no me'n sabia deixar de mirar i d'embadalir-me devant tantes de meravelles; un cop les me mirava d'en una en una, i llavò altra volta en conjunt. Això tenen ses coses bones de ver: que, com un més les se mira, més ganes li venen de mirar-les.

Biblioteca i Arxiu.

Com estava jo tan engolfat en sa contemplació de sa Basilica, s'es entregat aquell monjo a qui som venut recomanat, i m'ha dit si volia que

anàssem a veure sa Biblioteca i s'Arxiu. Li he dit que sí, i mos n'hi som anats a l'acte. Lo primer som entrats dis s'Arxiu, que's compón de tres grans sales.

S'arxiu d'aquesta Abadia es una cosa notabilíssima. Basta recordar que s'Abadia conta més de catorze sigles d'existencia, i sempre hi haguts estols de monjos consagrats a reproduir llibres i no feien altra cosa mai més que copiar-ne, i altres se passaven la vida consignant per escrit totes ses coses que s'esdevenien an aquesta Abadia i an el mon, que fossen dignes de passar a sa posteritat. Ademés, essent aqueixa Abadia s'abadia caporal de l'Orde Benedictina, extesa per tot lo mon, estigué sempre i está en relacions amb totes ses altres abadies de l'Orde. Tot això fa que s'arxiu de Montecassino ha d'esser i es riquíssim, polentíssim, una font colossal per estudis històrics i científics.

Hem recorregudes ses tres sales, atepides de documents, manificament instalats i guardats dins armaris de fusta que no corca i dins vitrines. ¡Quina riquesa més estupenda hi ha de còdics manuscrits: n'hi ha un des sigle VI, dos des sigle VII, cinc des VIII, coranta un des IX, trenta set des X, docents deu de s'XI, vuitanta tres des XII, cent coranta sis des XIII, cent vint des XIV, vuitanta quatre des XV, vint i sis des XVI, cinquanta tres des XVII, docents coranta un des XVIII, cent vint des XIX. Aqueix còdics son de la Sagrada Escritura, Expositors Sagrats, homiliaris, sermons, vides de Sants, Sts. Pares, Vida Monástica, Lliturgia, Missals i Breviaris, teologia dogmática i moral, poesia sagrada i profana, historia, filosofia, matemàtiques, medicina, cirugia, llegislació, dret civil, dret canònic, decretals. De més a més, hi ha devers 40.000 plegamins, que son altres tantes d'escriptures de drets feudals i propiedats de l'Abadia. Ara figurau-vos si ho d'esser una font abundantíssima aqueix arxiu p'es qui vulguen venir a treure notícies d'història!

Devora s'Arxiu, hi ha una Biblioteca, que inclou uns 40.000 volums, com qui no diu res, que tracten de tots es rams de lletres, ciències i arts. Vertaderament es una biblioteca que honra aquesta Abadia, i vos assegure que se'n aprofiten de bona manera es monjos i altres que no hu son; sempre hi ha un estol de lletgidors.

A posar miques.—Altre pic la Basilica.

Eren les dotze i mitja, i aquell monjo m'ha dit que m'acompanyaria an es refetor des pelegrins, aont dinaria, i que, en haver dinat, poria visitar sa cripta o sepulcre de St. Benet, i a les tres ell hi vendria, i aniriam a veure es monastir primitiu que fundá sant Benet aquí dalt, anomenat Torre de St. Benet.

Així ho hem fet. Dins es refetor de pelegrins hi he trobades tretze o catorze persones assegudes en taula, capellans i seglars, i mos han donat un dinar de primera: just sopa i un principi a voler. Vos assegure que tots hem fet quedar bé es coc de la casa. Devora mi seia un senyor, que, com ha sentit que jo deia que era espanyol perque m'havia demanat un altra d'ont era, tot d'una s'es posat a parlar-me en castellà, pero ben correcte. M'ha dit que era napolità i que era estat molts d'anys a America del Sur fent-se sempre amb espanyols i d'ells havia après es castellà. Jo li he dit que li agrala s'atenció que tenia de parlar-me en castellà, pero que preferia que me parlás italià, perque s'objecte principal des meu viatge per Italia, era enostrar-me en s'italià. A les-hores ell ha romput en italià i hi hem parlat tot es temps des dinar, com a dos amics veis. Es un senyor molt desxonat i de conversa molt agradosa.

Congrés nacional des Gremis cristians de treballadors a Bèlgica.

Es estat a Bruseles dins es mes de juliol. Entany el celebraren sa dèrria des juny, i s'ocupà exclusivament de s'idea de sa centralisació gremial i produí a Bèlgica una corrent molt forta a favor d'aqueixa idea d'unir-se tots aqueix gremis de tal manera que formin tot un organisme vivent.

An es Congrés d'enguany es Cardinal Mercier hi envià com a representant seu el Prelat Van Rooy. Es gremis cristians de treballadors d'Alemania hi enviaren per representar-los es seu diputat del Reichstag, Schiffer, i hi havia altres representants d'Alemania, d'Holanda, de França, d'Àustria, de Suïssa, d'Itàlia i fins n'hi havia un de Mèxic.

Es Prelat Van Rooy manifestà que es Cardinal Mercier saludava de tot cor es Congrés, expressant que tenien tota sa seua simpatia es gremis cristians, i que espera que compliran s'importantíssima missió a que están cridats. René de Bruyne lletgí una memoria anyal, com a secretari, aont se nota un gros augment d'associats i d'entrades a sa caixa social. Aqueix dèrria anys es moviment gremial ha crescut tant que hi ha devers vint mil socis novells i avui entre tots ja son més de cent mil. De dia en dia van comprenent es treballadors cristians s'importància de sa seua organització.

Es secretari general P. Rutten manifestà que es progressos de s'organització cristiana suposen i demanen: 1er una formació social desenvolupada entre es caporals de tal moviment; 2^{on} sa centralisació de tots es seus organismes; 3er una activitat constant de tots es seus propagandistes, i es 4^{art} sosteniment de s'organització cristiana per via de treballs casolans.

Mr. Baers donà relació des moviment gremial respecte de ses feines de dona, i proposà que's desplegàs una propaganda activa sobre tal ram. Un des delegats demanà que's treballàs això anant de casa en casa. També hagueren raó des perjuis que duen es casulls de giny. Es Secretari va dir que acudirán an es Govern sobre això. També se proposaren una partida de coses a favor des ferroviaris i des que feinetgen dins es docks (magatzems des molls), i també se tractà de s'aseguransa social, i acordà es Congrés que aqueixa fos obligatoria. Hagueren raó igualment des de-nous que sobrevenen an es treballadors, des contracte collectiu des treball i de sa necessitat de fundacions d'estalvi amb fonament gremial. També funcionà an aqueix Congrés sa Secció d'Emplejats de s'Estat, estudiant es medis convenientes per millorar sa seua situació.

Va cloure's Congrés Mr. P. Rutten eridant s'atenció sobre es gran èxit que es Congrés havia tengut, i va insistir en sa conveniència de crear institucions d'estalvi i procurar per tots es vents s'instrucció, il·lustració i enaltiment de sa gent de feina.

També expressà es Congrés es desig que ses seues oficines entrin en relacions amb les Lligues Catòliques d'Inglaterra, que han demostrades moltes de ganes de formar part d'un organisme viu cristià internacional, a fi de que s'acció catòlica siga més general i més eficaç dins tot lo mon.

Primer Congrés d'Art Cristià a Catalunya.

Es nostros germans de Catalunya s'han passat p'es cap de celebrar es Centenari Constantinià amb un Congrés d'Art Cristià, que's farà la dèrria des mes d'octubre; i es segur que's farà amb una gran solemnidad i resultarà tot un èxit. Es catalans serán lo que volguen, pero homos d'idea forta, forts de morro i de fer-se

parlar des seus cabeis per lo bé que's saben desfer des trumfos, ¡vaja si hu son! No hi ha altre gent dins Espanya que sápiguen quedar tan bé i fer coses tan grosses i extraordinaries en tot lo que se posen. Per això, ho repetim, n'estam seguríssims de que aqueix Congrés d'Art Cristià serà de pinyol vermei i un triunf de la nostra fe sacrosanta. I creim això tenguent en compte es grans elements que hi ha a Catalunya en suc de cervell i en diners per un Congrés com es que s'han passat p'es cap de celebrar es nostros amics de Catalunya.

I ¿que vos creis que siguen quatre gats i un boi aqueix que han de dur la balla an aqueix Congrés? Basta dir que sa Junta d'Honor i Patronat se compòn dels Exms. Senyors Bisbes de Catalunya, Mallorca, Valencia i Perpinyà i el Rdm. P. Abat de Monserat, els Exms. Senyors Presidents de les Diputacions de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona, i del Rt. P. Fidel Fita, jesuïta, President de l'Academia de l'Historia. Llavó hi ha la Comissió Executiva que's compòn d'En Jusep Puig i Cadafalch, arquitecte, President; M. I. Mn. Jusep Mª Baranera, canonge de la Seu de Barcelona, Vice-President; Mn. Jusep Gudiol, Conservador del Museu Diocesà de Vich, Vice-President; En César Torres, President del Centre Excursionista de Catalunya, Vocal; En Jeroni Martorell, arquitecte, Vocal; En Dionis Renart, President del Foment de les Arts Decoratives, Vocal; En Joaquim Folch i Torres, escriptor d'art, Vocal; Mn. Lluís Carreres, publicista, Secretari; En Jusep Goday, arquitecte, Secretari; En Dionis Cabot, Tresorer.

Per esser Congressista Protector pertoca pagar 25 pesetes; per esser Congressista llis n'hi ha prou en pagar 5 pesetes.

Es Congrés serà es dies 26, 27, 28, 29 i 30 d'octubre.

Se conseguirán rebaixes de Ferrocarrils i Vapors per anar an aquest Congrés.

LA AURORA ha rebut un Programa i un mot de convit per fer costat a una obra tan cristiana i tan patriòtica com serà aqueix Congrés. LA AURORA agraeix de tot Cor sa distinció que ets iniciadors de tal idea li han feta, i se posa en cos i cordes a ses ordes d'aqueix bons amics de Barcelona envers d'aquesta cosa i la recomana de bon de veres a tots es seus amics.

Aquest Congrés de s'Art Cristià serà un gros enaltiment des centenari Constantinià, des centenari de sa llibertat de l'Esglesia. Per això tots es qui estimam l'Esglesia, estam an es cas de fer costat de bon de veres an aqueix Primer Congrés de s'Art Cristià que va a celebrar-se a Barcelona.

Un periòdic de Paris parlant de LA AURORA

Es nostro benivolgut confrare de Paris La Vigie dia 4 d'aquest mes ha escrit això des nostro periòdic, i ho copiam per que vegeu si an es cor de França hi ha qui fa cas de nostros, i que mos entenen així meteix, maldement parlam un mallorquí tan brossenc, an es dir de qualcú. Es qui diuen una tal cosa, es ben segur que mai los sentirán de Paris, per molt que s'esgargamellin cridant.

Vetaquí idó lo que diu La Vigie de Paris:

Salut confraternel

«LA AURORA est une feuille hebdomadaire catholique intégrale qui paraît en langue catalane, à Palma de Mallorca (Baléares). Elle a bien voulu parler de la Vigie en ces termes très bienveillants:

«La Vigie est un hebdomadaire catholique roman intégral qui a pour mot d'ordre: *Où est Pierre, là est l'Eglise*, et pour tâche de combattre les modernistes ouverts et masqués, et tous ceux qui se disent catholiques mais ne suivent pas

loyalement la direction que le Pape donne aux affaires politico-religieuses et sociales. Cette campagne, bien faite par la Vigie, ne doit pas aller sans difficultés, mais est très méritoire. Nous sommes très heureux de faire l'échange de LA AURORA avec notre bon confrère de Paris».

«Nos remerciements à Mgr. Alcover, le savant et zélé Vicaire général de Mallorca, auquel LA AURORA doit d'être un journal si appréciable et si apprécié. Et nos souhaits les meilleurs à ce vaillant confrère, LA AURORA, dont le beau nom nous fait espérer des jours meilleurs pour la cause qu'elle et nous défendons.»

Deu faça que sia així i que nosaltres i es nostros amics de La Vigie ho vegem! Amèn!

Ventim

¡Quins aubarcoccs!

Sí, e-hu son uns aubarcoccs en tota s'extensió de sa paraula ets escriguedoretjos de s'Obrer Balear! Ja fa quatre anys que cada dissapte les donam nna bona ablanida, refutant-los es rois de barbaritats i noningunades que entaferren contra la religió i es Ministres de Deu; i aqueix escriguedoretjos, en lloc de procurar contestar a lo que nostros los hem combatut, que es lo que farien si tenien gens de dignitat professional, callen com uns morts referent a tot allò que els hem desfet i esmicolat, i més surten a un altre tancat, enfloquen noves barbaritats, dois i bestieses, que nostros les ho refutam, i ells ¡ben alerta a tornar-ne dir res!

Ah! ¿es que mos desprecien? es que se consideren superiors a nostros? I ¿qui son aqueix escriguedoretjos per poder-mos despreciar? ¿An-e quines Escoles Superiors han estudiat? Sa majoria son menestraletjos sensa brot de lletra, que, en escriure, posen més desbarats que paraules, baraiats tots amb sa gramática. Si, se veu que hi están baraiats a matar, per això escriuen amb sos peus, i surten cada dissapte posant en ridícul sa nobilíssima, sa gentilíssima llengo castellana, que en mans d'aqueix socialistetjos pifolers sembla un pastitxo de lo més esguerrat i malmabrós.

Es un principi modern que de sa discussió brolla la llum. ¿Com es idó que no volen discutir aqueix elets de s'Obrer Balear? Es que ells no cerquen sa llum, sino que en fugen, les fa feredat, just ses ólibes. ¡Bons están ells per porer discutir de teologia i de filosofia! ¿Quina preparació científica tenen per discutir d'aqueixes coses? En tenen per l'estil des mánec de sa granera! ¡D'aubarcoccs! ¡quant e-hu son aubarcoccs!

Una lliçoneta an ets anticlericals

Les ho han donada no fa gaire es Tribunal de 1ra Instancia de Pisa i es Tribunal d'Apellació de Lucca, que han condemnat a anys de presó i a milenars de liras (pesetes) d'indemnisació es Director, Propietari i Administrador des paperot *Corriere Toscano*, que havia tractat de lladre s'Arquebisbe Cardinal de Pisa sobre uns fondos que aqueix administra. Es Cardinal Arquebisbe va dur es calumniadors an es Tribunal, i es Tribunal li ha donada sa raó, gracies a Deu, i ha fiblats aquells noninguns d'anticlericals, que perque era un arquebisbe creien que en porien fer pica de porc.

N'estam ben contents d'aqueixa lliçoneta que's tribunal d'Itàlia ha donada an aqueix missatges d'En Baruffet del *Corriere Toscano*.

Així una altra vegada s'hi mirarán més en so calumniar capellans.

Notes bibliografiques

La immortalidad del alma | en es Antigo Testamento | por el P. Andrés Fernández | de la Compañía de Jesús | Madrid | 1913.

Es un altre opuscle recentíssim: conté un article ben doctè, ben macis, que re-

treu una infinidat de cites des Vei Testament per fer veure sa creencia i quin alcans tenia sa creencia d'ets israelites en sa immoralidad de s'ànima humana.

S'hi examina un passatge, prou clar i satisfactori, des llibre de la Sabiduría, se pondera sa significació genuïna i única que tenen dins la Escripura Sagrada ses frases mil voltes repetides «reunir-se amb so seu poble», «ajustar-se amb sos pares», emprades sempre sempre per dir que tal o qual patriarca se mori: frases que, segons prova llargament i polidament el P. Fernández, no signifiquen sino sa creencia d'ets hebreus en sa supervivencia de s'homo després de la mort. S'hi tracta també de sa superstició de consultar es difunts, que suposa necessàriament s'existència de l'altra vida. S'hi tracta i amb gran riquesa d'erudició des lloc ultramondà i mansió de la mort, anomenat *sheol* i que traduït an es llenguatge actual significa, per lo que ja ells entengueren, es *llims* (p'es bons) i a's meteix temps *infern* (p'es mals). Acaba amb un estudi delicat des modo de pensar sobre aquest punt de s'autor des llibre *Eclesiastès*, fet empero amb seguredat i precisió, propia sols de qui es consagrat Mestre en la Ciencia que explica. De totes maneres, un dedueix de tal estudi que tampoc es fàcil de precisar s'alcans i sa força i sa claredat que tenia, davant es poble jueu, s'idea de s'immortalidad de s'ànima.

Secció local

Ses Coranta-hores de ses Fies de la Puríssima que acabaren es dia de la Mare de Deu avespere, auaren de lo millor. Acudí gran gentada a esglesia a sentir sa *missa Pontificalis* i llavó a sentir es Predicador, perque tant es cant com es sermons eren molt de sentir. Son el diantre ses Fies de la Puríssima per fer sempre unes bones coranta-hores.

Tot s'ho mereix la Mare de Deu.

Es nostro bon amic D. Francesc Nadal i Guasp, metge, ja ha tirat es mal a sa paret, gracies a Deu, i se'n es anat a sa vorera de mar, per acabar de posar-se bé. Mos n'alegram molt.

Dimecres trobaren morta devall una figuera sa molinera des *Molí d'En Vencis*, amb una branca rompuda demunt. ¡Quina desgracia! Pobre dona! Que el Bon Jesús l'haja acullida en la Sta. Gloria! Amèn.

Sa calor ha mancabat molt amb ses brusques que ha fetes aqueix dies passats i llavó perque es vent que ha fet, es estat més fresc que no es que feia dins es gost.

Amb ses brusques que ha fetes ses figues se son ablanides molt. ¿Que hi ha que fer? Lo que no es a un cap es a s'altra. Així la gent no está tan exposada a aplegar figuerols.

Dijous passat feren festa ses Maries perque el Papa ha posat que sa festa del *Dulcíssim Nom de Maria* sia dia 12 de setembre en lloc d'esser, com era primer, es diumenge passat sa festa des *Neïment de Maria* (Mare de Deu des Misatges).

Han visitada sa nostra Redacció es nous setmanaris LA LEALTAD de Palma i HERALDO DE SOLLER, que veïnen a defensar sa política conservadora que té per cap D. Antoni Maura. Sien ben vinguts i els-e desitjam molts d'anys de vida i bona sort.